

աւելի սուր կերպով կ'ըմբռնեմ քան թէ ուրիշ որ եւ է մէկը, Լուսաւոր քննադատութիւնը, կարելի է ցոյց կու տայ իմ ուրուանկարիս մէջի թերութիւնները: Այլ ես կը յուսամ թէ իմ սխալներս, որոնք ես ոչ երբեք կ'ուզեմ կանխաւ անուանել չնչին, զի գիտութեան մէջ՝ որ եւ է չնչին, ունի իր նշանակութիւնը, ոչ թէ լինին այնպիսիներ, որոնք իմ «Տարեգրութիւն» զրկեն իւր հիմնական նշանակութենէն, այլ ծառայեն վստահելի կռուան մը բոլոր հայ պատմութեան: Թէպէտ ես խղճմտանքով եւ սիրելով աշխատեմ եմ գործին վրայ բայց կարելի է որ եւ է բան վրեպած ըլլայ աչքէս, անճիշդ մեկնութիւն տուած ըլլամ եւ ոչ բոլորովին ճշդիւ բացատրութիւն տուած: Այլ ինչ համար իբրեւ հեղինակ՝ ամենածանր է ոչ թէ այս անխառնափնի սխալները, այլ այն որ ես հարկադրուած եղայ շատ հարեւանցի կերպով շօշափել, երկար շարք մը խնդիրներու, եւ ի հարկին ստիպուած՝ թողուլ մըթութեան մէջ, առանց լուսարանելու: Նոյնպէս հրաժարիլ նշանաւոր պատմութեան գործիչներու բնատրութեանց նկարագրէն: Ուստի ընթերցողին հաստատուն խորհուրդ կու տամ — չըսուականալ իմ գրքոյկովս

յամենայն դէպս եթէ յաջող գտնէ զայն կամ անկատար, այլ անկէ ետքը դիմել Հայ պատմութեան ընդարձակ աշխատութեանց, օգտուելով իմ «Տարեգրութենէն» իբրեւ ուղեցոյց միայն: չչմարտապէս ես ալ այնպէս կը համարիմ իմ «Տարեգրութիւն» շատ մի համեստ ձեռնարկ, որմէ յետոյ պէտք է յաջորդէ շատ աւելի խոր ուսումնասիրութիւն մը հայ աշխարհին վերաբերեալ, շատ աւելի մտնրամասնօրէն արժանաւոր խընդիրներու ուսումնասիրութեամբ աշխատութիւններ հայ Պատմութեան վերաբերեալ:

1916 Նոյեմբեր ՎԱՅՆԻ ԲԻՒՍՈՎ

Ժամանակիս պարագաները տարիէ մ'աւելի ուշացուցին գրքոյկիս տպագրութիւնը, զոր կը խնդրեմ որ ընթերցողը աչքի առաջ ունենայ այսպէս թէ այնպէս յառաջբանիս մէջ, արդէն մտած են ժամանակագրական ինչ ինչ սխալներ: Վերջին տարուան աշխատութիւններս ինչ աչքէ անցընել կարելի չեղաւ:

Փետր. 1918 Վ. Բ.

(Շարունակելի) Թրգմ. Հ. Ե. Վ. ՄԱԳԱՐԵԱՆ

ԱՅԳ ԴՈՒՆ ԵՍ

Ինչպէս մի վըտակ մարմանդի մէջէն
Ինչպէս մի սարսու սիրոյ լարերէն,
Ես իմ խորն հոգւոյս կը լըսեմ մի ձայն
Մի զըրոյց անոյշ աղօթքի նըման:

Ու հեզածաւալ հոգիէ հոգի
Աննիթ եւ հելտիս երգի պէս կ'անցնի.
Սիրոյ հետ չաղուած ինչպէս շողի առտուան
Աղբիւրն է վըճիտ իմ անհաւութեան:

Ես հարբած աստուած երկընքի շաղով
Իմ կեանքս է հիւսուած երգի ծաղիկով.
Ու միշտ նոր տեսիլ ու միշտ նոր խոկում
— Այդ դուն ես ո՞վ քաղցր բանաստեղծութիւն: